

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Weest niet bezorgd.....

"Weest in geen ding bezorgd, maar laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging, bekend worden bij God."

(Filippenzen 4: 6)

Geliefde lezer: "Weest in geen ding bezorgd." zo zegt onze tekst. Wat kunnen we bijvoorbeeld als ouders grote zorgen hebben over de toekomst van onze kinderen als we telkens weer in de dagbladen lezen over de ontwikkelingen rond het drankmisbruik en de drugsverslaving. Als we letten op de geweldige invloed die de moderne media hebben op onze jeugd en we zien dat onze jongeren niet bestand blijken tegen de tijdgeest en de moderne media hebben omarmd en haar onderdeel gemaakt heeft van hun dagelijkse leven. Moet deze ontwikkeling ons niet diep bezorgd doen zijn?

Maar toch zegt de Heere: "weest in geen ding bezorgd."

Mogen en kunnen, ja moeten we dan over al deze ontwikkelingen geen zorgen hebben? Jazeker! We zijn er zelfs mede verantwoordelijk voor. En het is onze taak en roeping om er alles aan te doen, wat in ons vermogen ligt om het tij te keren.

Maar de Heere wil ons hier waarschuwen voor een angstige bezorgdheid, die voortkomt uit ongeloof, aan gebrek aan vertrouwen op de Heere.

Hij wil ons vermanen over een bezorgdheid die voortkomt uit de gedachte dat wij al die problemen op moeten lossen.

De Heere Jezus heeft het gezegd: "Zijt niet bezorgd tegen de morgen."

En dan wijst Hij op de hemelse Vader, Die weet wat Zijn kinderen van node hebben. En dan mag Paulus hier een andere weg wijzen dan die van een angstige bezorgdheid, hij zegt: "Maar laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging bekend worden bij God."

Dat is de juiste weg om te gaan.

Zorgen zijn er, om ze in Gods hand te leggen. Laat toch onder alle zorgelijke omstandigheden de weg van het gebed bewandeld worden. Heeft Hij het niet gezegd in Psalm 81: "doe uw mond wijd open en Ik zal hem vervullen."

En op een andere plaats klinkt het ons tegen: "Werpt al uw bekommernis op Hem, want Hij zorgt voor U." Leef toch niet, Mijn kinderen, zo zegt de Heere in deze woorden, telkens tussen hoop en vrees. Leg toch voor Mij neer al uw begeerten, al uw vragen, al uw zorgen. Breng het bij Mij in de weg van gebed. Laten we zo onze kinderen bij de voortduur aan Hem mogen opdragen. Laat onze opvoeding, laat de prediking toch middelen in Gods hand mogen zijn om onze jeugd voor te mogen bereiden op de confrontatie met de goddeloze wereld waarin we leven.

Maar vergeet daarbij nooit te danken, zo voegt de apostel er aan toe. Ja, ook temidden van alle zorgen en moeite is de Heere het zo waard om gedankt te worden. Laat uw bidden en smeken gepaard gaan "met dankzegging".

Is Hij het niet waard om gedankt te worden voor alle weldaden die Hij ons dag aan dag geeft.

Laten toch de zorgen en de moeite niet het gezicht verblinden op hetgeen de Heere ons telkens weer geeft. Dat onze kinderen nog mogen zijn in het heden der genade, dat Gods Woord nog tot hen klinken mag, dat de deuren van Gods nog voor hen open staan.

Er is nog zoveel te danken, in het bijzonder als we zien op hetgeen de Heere ons geschonken heeft in de zending van Zijn Zoon, de Heere Jezus Christus.

Als onze blik daar weer bij vernieuwing heen geleid wordt, naar die biddende Hogepriester in de hemel, Die nu altijd voor Zijn Kerk bidt, dan kan het niet anders, dat ook temidden van al de zorgen, er een dankgebed in het

hart gaat ontspringen. En het is in deze weg, dat de vrede Gods in ons hart zal komen. Dat is de rijke belofte die in dit Woord tot ons komt. Het is niet onzeker, het is niet een mogelijkheid, maar het zal komen. "En de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw hart en zinnen bewaren in Christus Jezus."

Als wij dan dreigen te bezwijken onder alle zorgen die over ons heen kunnen spoelen, en we mogen die met dankzegging bij de Heere brengen, dan vervult de Heere ons met Zijn vrede. Dan deelt Hij in ons hart iets mee van Hemzelf, want Hij is vrede. Hij is vol van vrede.

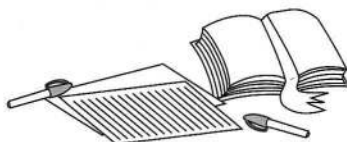
Een vrede die niet te peilen is, een vrede die ons geestelijke bevattingvermogen te boven gaat. Het is een diepe vrede die voortvloeit uit de gemeenschap met Christus. Zij brengt in de ziel mee, geluk, vreugde, heil, vertrouwen en volle overgave aan Zijn genadige leiding in ons leven.

Geliefde lezer, dan kan het zo zijn, dat onze moeiten en zorgen blijven bestaan en dat de moeilijkheden nog levensgroot voor ons staan, maar dan mag het van binnen anders worden, dan mag de vrede Gods in ons hart komen en die drijft al die zorg weg en komt er een kinderlijk vertrouwen op de Heere, dat Hij mij met alle nooddrift voor lichaam en ziel verzorgen zal en dat ook al die zorgen die Hij mij in dit jammerdal toeschikt mij ten beste keren zal, omdat Hij dat als een almachtig God kan en als een getrouw Vader doen wil. In die weg mogen we ook onze jeugd kwijt raken aan de Troon der genade, met het vertrouwen, dat de Heere ook voor hen zorgen zal.

Ja in de weg van het met bidden en smeken bekend maken van al onze zorgen wil de Heere in ons werken een wonderrijke en wonderdiepe rust en vrede, dat de zorgen ons niet mee overheersen, maar dat we daar over heen mogen zien op Hem, waarvan

de dichter in Psalm 121 zingt: "Hij zal uw voet niet laten wankelen, de Heere zal u bewaren van alle kwaad, uw ziel zal Hij bewaren, uw uitgang en in uw ingang zal Hij bewaren, van nu aan tot in der eeuwigheid."

A.A. Egas.

VAN DE REDACTIE

Inhoud

In deze aflevering van ons blad hebben we een biddagmeditatie geplaatst over Filippenzen 4:6 van ds. A.A. Egas. Ds. M.C. Tanis schrijft een vervolgartikel over prof. J.J. van der Schuit: 'Schortinghuis en zijn vijf nieten.' Ds. P. Roos schrijft een tweede artikel over grensverkeer. Ds. P. van Zonneveld schrijft een brief aan ouders. Er is een vijfde artikel van mijn hand opgenomen over het boek van ds. R. van Kooten 'Ons leven is van God.' Ds. P. den Butter vervolgt zijn serie over de persoon en het werk van Titus. Ds. M.J. Kater besluit de bespreking van het proefschrift van dr. A. Baars.

Fam. ds. J.P. Boiten

We willen ds. en mw. Boiten met hun kinderen van harte gelukwensen met 25 jarig huwelijks- en ambtsjubileum. We wensen hen voor de toekomst van harte Gods zegen toe in alle opzichten.

Biddag

De jaarlijkse biddag ligt voor ons. De Heere geve de afhankelijkheid van hem te beleven. Het geldt alle maat-

schappelijke en ambtelijke arbeid, alle werk op school, in de opvoeding, op de vereniging en op de zondagschool, dat we zonder de Heere niets kunnen doen. De Heere moet de wasdom geven in de natuur en in de genade. De Heere geve dat we in afhankelijkheid van Hem de komende periode mogen ingaan. Dat onze ogen in alle dingen op Hem zouden mogen zijn om het alleen van Hem te verwachten.

Ontmoetingsdag 'Bewaar het Pand'

D.V. zaterdag 2 april 2005 te Werkendam.

Spreekers: Ds. M.C. Tanis, ds. J.M.J. Kieviet, ds. A.A. Egas en ds. M. Vlietstra. Voor kinderopas zal gezorgd worden.

Psalmzangdag

Stichting Vox Humana organiseert op D.V. Zaterdag 19 maart de jaarlijkse Psalmzangdag in de Grote of St. Michaëlskerk te Zwolle. Aanvang 13.30 uur, entree gratis.

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 17 maart verschijnen, dus over twee weken. Kopij graag binnen donderdag 10 maart, een week voor de verschijningsdatum. Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

AvH

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C,

2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 7,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 6 dollar per jaar. Advertenties € 0,35 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van iedereen die niet op de gebruikelijke manier kan lezen uitgegeven op groot-letter of via de Electronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijk Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

GRENSVERKEER (2)

In de confrontatie met evangelische groeperingen zijn er verschillende onderdelen van het christelijke leven, die zwaar onder vuur komen te liggen. Eén zaak, die er telkens weer uitspringt, is het spreken over voorwaarden. De prediking binnen de Reformatorische kerken wordt als te voorwaardelijk ervaren. In evangelische kringen daarentegen, zo zegt men, kan men komen zoals men is.

De zaken luisteren hier nauw. Op de vraag of men tot Christus mag gaan, worden verschillende antwoorden gegeven. Kom zoals je bent, zegt de een; Christus wordt pas dierbaar, als we weet hebben van onze grote nood, zegt een ander. Heel makkelijk kan die kennis van onze nood een voorwaarde worden. Zo'n voorwaarde kan tot een obstakel worden. Toch treft u bij allerlei oudvaders de

gedachte aan dat ellendekennis nodig is om tot Christus te komen. Ook Gods Woord biedt grond voor die gedachte. Hoe te denken over allerlei voorwaardelijk getinte uitingen op de kansel? Wij zullen allen het erover eens zijn dat het evangelie onvoorwaardelijk is. Een sterk voorwaardelijke prediking is in wezen Remonstrants. Men gaat dan uit van iets in de mens. Eerst doet de zondaar iets, daarna is Christus bereid genade te betonen. Zo kan het absoluut niet. De gedachte van een sterk voorwaardelijke prediking werd indertijd gevonden bij dr. Steenblok. Hij sprak onomwonden uit, dat de evangelie-prediking voorwaardelijk is. De wet moet ieder mens gepreekt worden, het evangelie daarentegen is alleen voor Gods volk. Wij wijzen dat af. De beloften van het evangelie komen

onvoorwaardelijk tot iedere zondaar. Hiermee enigszins verwant is de gedachte van Ds. C. Harinck Hij heeft onderscheid gemaakt tussen algemene beloften en de beloften van het genadeverbond. De laatste zijn alleen voor Gods levende kerk, de eersten zijn voor allen. De algemene beloften zijn meer voorwaardelijk. Ook deze gedachte is voor ons niet echt aanvaardbaar. Wie maakt het onderscheid duidelijk tussen algemene beloften en beloften van het verbond? Hoe zal een zoekende ziel dat onderscheid precies weten? Vanuit onze verbondsoptvatting plegen we er aan vast te houden, dat alle beloften tot iedere zondaar gericht worden.

Misschien worstelt u, beste lezer, ook persoonlijk met deze zaak. Het kan zijn dat u voorwaarden stelt om te komen tot Christus; of dat zekere voorwaarden u (on)bewust afhouden van het geloof in Gods genade. U blijft er jaar en dag mee worstelen, zonder dat er iets verandert, terwijl de onvruchtbaarheid toeneemt. Het heeft gevolgen voor uw beleving, als elke voorwaarde radikaal wordt uitgesloten.

Is hiermee nu alles gezegd?

We erkennen tegelijk toch ook het gevaar van de oproep om Jezus aan te nemen en te komen zoals we zijn, onvoorwaardelijk, zeker zoals dat gebeurt in evangelische kringen. Het is integendeel toch ook waar, dat de Schrift in menig geval lijkt te spreken van voorwaarden. Als er staat in 1 Kron.28:9: "Indien gij Hem zoekt, Hij zal van u gevonden worden", dan vinden we daar een voorwaarde. Of als we lezen: "Zoekt en gij zult vinden" (Matth.7:7), dan lijkt het zoeken van de mens vooraf te gaan aan het vinden. Deze voorbeelden zouden met vele andere teksten vermeerderd kunnen worden.

De Heere Zelf maakt gebruik van voorwaarden en bevelen. Hier valt ook te denken aan teksten, die bekering en geloof in onderling verband noemen. Een voorbeeld hiervan is Mark.1:15, waar we lezen: "Bekeert u en geloof het evangelie". In veler onvoorwaardelijk spreken wordt het geloof gesteld voor de bekering. Nu kunnen we ook niet zeggen dat de bekering absoluut vooropgaat, maar er is tussen beide begrippen wel een onderlinge betrokkenheid.

Deze Bijbelse voorbeelden stellen het spreken over voorwaardelijke beloften wel in een ander licht. Waarom

gebruikt de Heere Zelf nu voorwaarden? Niet om de mens op zichzelf terug te werpen. Wel om ons aansprakelijk te stellen en om te benadrukken dat de Heere in Zijn vrije en soevereine genade de mens mede betreft. Ook om de weg aan te geven waarin de Heere Zijn weldaden schenkt. Het was in onze kerken heel normaal, dat er gezegd werd, als men zich wilde verschuilen achter eigen onmacht: Hoe weet je dat je je niet kunt bekeren? Heb je dat geleerd of ook geprobeerd of is het napraten? De Heere gebruikt voorwaarden om de mens te doen weten dat hij het zelf nimmer kan volbrengen. Juist in die weg leren we verstaan het niet te kunnen, terwijl de Heere het wel eist. Op die wijze komt er plaats voor het eenzijdige werk Gods. Voor zulke mensen wordt het een wonder dat de Heere op vele andere plaatsen dan beklemtoont dat er niets van de mens bijgevoegd hoeft te worden.

En dan noem ik de vele beloften die volkomen onvoorwaardelijk zijn, die niets veronderstellen in de mens. Dan mogen we zien dat de Heere Zelf alle voorwaarden vervult en vervuld heeft. Een mooi voorbeeld hiervan is: "Keert weder, gij afkerige kinderen, Ik zal uw afkeringen genezen" (Jer.3:22).

Afkerigen kunnen niet wederkeren! Toch roept de Heere hen. Hij belooft tegelijk alle belemmeringen Zelf weg te nemen.

Bunyan schreef in zijn bekende boekje "Komst en welkomst" dat de voorwaardelijke beloften de zoekende zondaar mogen voortleiden naar de onvoorwaardelijke beloften. Als u vastloopt met een voorwaarde, zoek dan naar een onvoorwaardelijke belofte. Zo komen de voorwaardelijke en de onvoorwaardelijke beloften in een onderlinge samenhang te staan.

Misschien bedoelt Harinck met het reeds genoemde onderscheid (zie boven) dit ook. De algemene beloften voorwaardelijk, de verbondsbeloften onvoorwaardelijk. Maar dan nog lijkt me dat niet hetzelfde te zijn als wat Bunyan zegt.

Hieruit volgt dat de oproep van veel evangelische groepen om te komen zoals men is, zonder meer, toch behoorlijk eenzijdig is. Op die manier worden Bijbelse noties overgeslagen. Met name de kennis der ellende wordt gemist en men wil er eigenlijk niet van weten, zoals wij allen dat niet willen. Alleen is het in die kringen een bepaald dogma geworden. Ook wij vervallen heel snel tot eenzijdige

accenten, maar de Gereformeerde leer wordt toch gekenmerkt door evenwicht. Daarom verwerpen we de voorstelling, zoals deze wordt gegeven door evangelische voorgangers.

Nu spreken deze zaken niet alleen bij de evangelische groepen. Ook in onze eigen kerken vinden we soortgelijke geluiden. Binnen de Reformatorische gezindte zelfs wordt ook door verschillenden het onvoorwaardelijke sterk beklemtoond. Dat hangt naar mijn besef samen met een bepaalde opvatting over wet en evangelie. Voorwaarden horen thuis bij de wet, niet bij het evangelie. Deze beiden worden strikt en duidelijk gescheiden en niet alleen onderscheiden. De wet behoort bij het werkverbond, het evangelie behoort bij het genadeverbond. En we zouden de hoorders toch niet in de open armen van het werkverbond willen drijven; daar komen ze vanuit zichzelf al te snel en te makkelijk toe.

Het is waar dat werk- en genadeverbond volkomen en absolute tegenstellingen zijn binnen het Woord van God. Mozes en Christus zijn niet te verenigen. De wet is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid zijn door Jezus Christus geworden (Joh.1:17). Het gaat erom dat zondaren geleid worden tot Christus. Niet Christus, maar Mozes zal de Joden verklagen bij de Vader, hoewel zij ten onrechte op hem hoopten. De schriftuurlijke prediking zal integendeel de mens juist uit het diensthuis willen drijven, om te komen in het Vaderhuis.

Deze beide verbonden zijn dus volkomen tegenstellingen. Maar anders ligt dat als we spreken over wet en evangelie. Wie absoluut zou stellen dat de wet behoort bij het werkverbond, verwerpt de wet ook voor de heiligmaking.

Wet en evangelie moeten wel onderscheiden worden. De Heidelberger leert ons dat Christus onderwijst in de wet en dus in de kennis der ellende. Hij leert de wet in een hoofdsom. Olok de wet heeft beloften in zich. De wet is onderdeel van het evangelie, mits deze wordt gesteld op de juiste plaats. Men spreekt hier en daar wel van een heilloze vermenging van wet en evangelie. Het is waar dat "mengen" veelal heilloos is. Meng ze niet dooreen, maar houd wel het verband in het oog. Geen enkele vermenging van werkverbond en genadeverbond, wel een onderling harmonie tussen wet en evangelie. Het spreken over voorwaarden kan bij tijden heilzaam

zijn; maar het moet wel ergens toe leiden. Blijf er niet op vastzitten. Leer temeer dat ge geen enkele voorwaarde kunt volbrengen, en dat u Hem nodig hebt die het ganse werk volbracht heeft. Leg al uw onmogelijkheden neer voor Hem, aan Zijn voeten. Juist dan en voor dezulken wordt Gods genade werkelijk vrije genade, waar niets van de mens bij hoeft te komen. De onvoorwaardelijke oproep

om te komen tot en te geloven in Christus, is gewettigd en gegrond in Gods Woord. Maar spreek dan ook over de volle Christus, ook over Zijn profetische en koninklijke bediening, samen met Zijn priesterlijke voldoening. Het gaat om het volle Woord en de volle Christus.

P. Roos

TITUS - 4

Intussen is Titus in het werk in de gemeente van Antiochië verder gerijpt en daar is hij onder Gods zegen uitgegroeid tot een betrouwbaar en moedig man. Als we weer van hem horen is Paulus tijdens zijn derde zendingsreis in Efeze en bevindt Titus zich daar bij Paulus. Dat althans leiden we af uit de tweede brief aan Corinthe. Het was daar in Efeze dat Titus zich heeft doen kennen als 'metgezel' en 'mede-arbeider' van Paulus (2 Cor. 8:23). En het is vanuit Efeze dat Paulus Titus toen naar Corinthe heeft gezonden, waar een ernstig conflict was ontstaan; een conflict waar Paulus zelf heel persoonlijk bij betrokken was en waar hij enige tijd helemaal geen raad op wist. Titus moest toen in praktijk gaan brengen wat hij op zijn leerschool heeft geleerd. Wat was er aan de hand?

Conflict in Corinthe

Het is nodig dat we ons eerst een idee vormen van de relatie die er tussen Paulus en de gemeente van Corinthe bestond; een relatie die sterk onder spanning was komen te staan. Uit Hand. 18 leren we dat Paulus in de anderhalf jaar die hij in deze griekse havenstad heeft doorgebracht daar een gemeente heeft mogen stichten. Daardoor was er natuurlijk een band ontstaan.

Als hij op een volgende reis drie jaar in Efeze doorbrengt krijgt Paulus bezoek uit Corinthe. Enkele afgezanten komen hem een aantal vragen voorleggen. Op die vragen antwoordt Paulus in de brief die wij kennen als de eerste brief aan Corinthe. Maar in diezelfde brief gaat Paulus ook nog op knap ernstige wijze in op een aantal misstanden, die er in de gemeente van Corinthe waren ontstaan. Hij dringt op verandering aan. Waarschijnlijk heeft Paulus deze brief

toen door Timotheüs naar Corinthe laten brengen. In ieder geval heeft hij Timotheüs erheen gezonden, zoals blijkt uit 1 Cor. 16:5-11.

Aanvankelijk is Paulus van plan zelf ook Corinthe te bezoeken, om dan, als hij Corinthe bezocht zal hebben, naar Jeruzalem te reizen. Hij wil dan ook een paar leden uit de gemeente op die reis meenemen, die dan persoonlijk de inmiddels in Corinthe gehouden collecte voor de kerk in Jeruzalem daar zullen kunnen overhandigen. Vergelijk 1 Cor. 16. Maar een aantal factoren heeft Paulus genoodzaakt zijn plannen te wijzigen. Hij heeft namelijk bericht gekregen, dat er ernstige moeilijkheden in Corinthe zijn ontstaan. Zijn brief - de eerste Corinthe-brief - heeft kennelijk niet het gewenste resultaat gehad. Timotheüs had ook weinig kunnen bereiken en deze is toen maar naar Efeze teruggekeerd met berichten die voor Paulus nogal ontmoedigend waren.

Paulus is toen tot de conclusie gekomen dat hij zelf naar Corinthe zou moeten om het conflict op te lossen. Maar als hij dat plan uitvoert en in Corinthe aankomt, blijkt dat bezoek voor hem op een grote teleurstelling uit te lopen. In plaats van beheersing van het conflict vindt er een escalatie plaats. Er is sterke oppositie tegen de apostel. Er is er een in de gemeente die de leiding genomen heeft in de oppositie. Hij is kennelijk iemand die goed van de tongriem gesneden is en die publiekelijk Paulus' apostelschap in twijfel trekt en zo diens gezag fors ondermijnt. En er is in feite niemand die sterk genoeg is om het voor Paulus op te nemen. Diep vernederd is Paulus toen uit Corinthe vertrokken en naar Efeze teruggekeerd, vervuld met grote zorgen over de ontwikkelingen in de gemeente daar. Op dat

voor hem zo teleurstellende bezoek zinspeelt de apostel in 2 Cor. 2:1, waar hij schrijft dat hij niet weer zo'n ervaring zou willen hebben.

Zo kan de situatie echter niet blijven. Er moet wat gebeuren. Paulus schrijft dan een brief; een brief die wel de 'tranenbrief' genoemd is. Deze brief vinden we niet als een van de brieven van de apostel in de Bijbel, maar niet alles wat de apostelen tijdens hun leven schreven is onder de inspiratie van de Heilige Geest tot stand gekomen. Van deze 'tranen-brief' zegt Paulus zelf: *"Want ik heb ulieden uit vele verdrukking en benauwdheid des harten, met vele tranen geschreven"* (2 Cor. 2:4). Een brief die bedoeld is om de dingen nog eens duidelijk onder woorden te brengen om op deze manier tot een oplossing van de moeilijkheden te komen.

Titus als bemiddelaar

Met het overbrengen van die brief heeft Paulus toen niet Timotheus, maar Titus belast. Omdat Titus toch een sterkere persoonlijkheid was dan Timotheüs en Paulus hem geschikter achtte voor deze delicate taak? Waarschijnlijk wel.

Nog maar nauwelijks is Titus met de brief vertrokken of Paulus is er aan gaan twijfelen of hij de zaak op deze manier wel goed aangepakt heeft. Heeft hij zich niet teveel laten gaan? Is hij in zijn schrijven niet te streng geweest? Zal de toon van de brief en de scherpte van de argumenten die hij gebruikt heeft het conflict misschien verergeren in plaats van oplossen? In grote spanning is Paulus achtergebleven en heeft hij uitgezien naar de terugkomst van Titus.

Op een gegeven moment wordt de spanning Paulus echter te machtig. Titus blijft langer weg dan hij had gedacht. Wat zou er gebeurd zijn? Paulus reist Titus tegemoet naar Troas. Maar daar vindt hij Titus niet. En hoewel daar aan Paulus ruim gelegenheid wordt geboden om het Woord Gods te verkondigen - Paulus ervaart het zelfs zo dat de Heere hem een deur geopend heeft (2 Cor. 2:12) - kan hij zich op die taak toch niet goed concentreren. Hij heeft geen rust voor zijn geest enkel en alleen omdat hij Titus daar niet gevonden heeft. Nu weet hij nog niet hoe het in Corinthe is afgelopen.

Dat is wat! Hier treffen we de grote onverschrokken apostel Paulus aan, een man uit één stuk. Onverschrokken kwam hij op de Areopagus in Athene de griekse filosofen onder ogen; in de gevangenis in Filippi had hij omtrent middernacht de lof des Heeren gezongen en zijn bebloede rug deerde hem in het geheel niet. Maar in Troas lijkt hij wel op een bang vogeltje. Hij krijgt ruimschoots de gelegenheid om te preken maar hij kan geen woord uitbrengen! Van binnen ligt alles zo overhoop en zijn geest is zo onrustig, dat hij niet geschikt is voor zijn werk. Dat kwam dus ook bij Paulus voor.....Een apostel, die niet preken kon... Door al te veel opgekropte spanning en onzekerheid. Was dat zoiets als wat we vandaag een burnout noemen?

Hoe het toen verder is gegaan? Geruime tijd heeft Paulus in Troas op de komst van Titus gewacht. Ik stel me voor dat hij elke dag weer naar de havenkant is gegaan om te kijken of er nog geen schip op komst was. En de mensen maar naar hem kijken: Snap jij nou wat die Paulus mankeert? Vroeger kon hij geweldig preken en kon je goed naar hem luisteren, maar nu is het net alsof hij er zelf ook helemaal niet meer bij kan.

Het werd winter - de periode waarin de zeevaart praktisch stil ligt. Paulus krijgt het in Troas te benauwd. Moet hij hier de hele winter blijven wachten? Misschien komt Titus over land, via Macedonië, zo redeneert hij. En hij besluit hem tegemoet te reizen, in de hoop dat hij hem onderweg ergens zal treffen. Wat heeft hij het moeilijk! Vooral als hij in Macedonië Titus ook niet aantreft. Hoe hij zich toen voelde, heeft hij onder woorden gebracht met *"zo heeft ons vlees geen rust gehad; maar wij waren in alles verdrukt; van buiten was strijd, van binnen vrees"* (2 Cor. 7:5). Het welzijn van de gemeente ging hem zozeer aan het hart!

Maar toen - eindelijk - kwam de wending. Eindelijk ontmoet hij Titus. En Titus komt met goede berichten. *"Doch God, die de nederigen vertroost, heeft ons getroost door de komst van Titus"* (2 Cor. 7:6). De brief, waar Paulus zo over ingezet heeft, heeft kennelijk onder Gods zegen een gunstige uitwerking gehad. Aanvankelijk was er in Corinthe wel droefheid, maar die droefheid

heeft tot bekering geleid. Ze hebben zich in Corinthe helemaal afgekeerd van de man, die de oppositie tegen Paulus aanvoerde. En ze erkennen Paulus weer helemaal als een apostel des Heeren. De listen van de Boze zijn mislukt. Het werk des Heeren is niet verbroken. Het conflict is bezworen. En Titus heeft in de beheersing van dit conflict een prominente taak verricht.

God deed het!

Hoe heeft hij dat gedaan? Wat heeft hij gezegd? Hoe kwam het dat het hem wel lukte en indertijd Timotheüs niet? Was Titus zo'n diplomaat? Kon hij de mensen zo goed naar zijn hand zetten? Ach, die dingen waren helemaal niet belangrijk.

We zullen moeten bekennen, dat in de kerk in conflictsituaties wel eens heel snel naar diplomatieke of (kerk)politieke oplossingen wordt gestreefd en dat via handige manipulaties de zaak uit de wereld wordt geholpen. Soms blijkt zo'n 'oplossing' geen echte oplossing te zijn. En de vraag blijft bovendien nog onbeantwoord of God over die oplossing Zijn goedkeuring wel geeft.

Titus heeft zijn taak met vrucht mogen volbrengen. Maar er staat nergens, dat hij dat gedaan heeft. Er staat wel wat God gedaan heeft. Ze zijn daar in Corinthe bedroefd geweest naar God. En die droefheid naar God heeft een onberouwelijke bekering tot zaligheid gewerkt (7:9,10). Van die verandering was Titus getuige. En van dat werk Gods heeft hij toen aan Paulus verteld. Met innerlijke blijdschap. Zodat Paulus niet alleen door de komst van Titus, maar meer nog door de boodschap van Titus vertroost is geweest.

Zonder lang te aarzelen heeft Paulus toen de brief geschreven, die wij als de tweede brief aan Corinthe in de Bijbel vinden. En weer heeft hij Titus op reis gezonden, nu om deze brief te overhandigen, waarin Paulus zijn grote dankbaarheid onder woorden brengt.

Zo heeft Titus mogen dienen in moeilijke omstandigheden. Het was voorwaar geen gemakkelijke taak, die hem was opgedragen. Timotheüs was er eerder niet in geslaagd. Paulus zelf had gefaald. Het was daar een uiterst kritieke toestand. Gods werk dreigde verloren te gaan. Maar in dat ernstige conflict waarbij de gemeente ver-

scheurd dreigde te raken en twist en tweedracht alles stuk dreigden te maken; in dat conflict waarin het apostolisch gezag van Paulus en in feite het gezag van Christus op het spel stond en de zonde ruimte had gekregen in de gemeente - in dat conflict werd Titus geroepen tot dienst. En de Heere gaf er Zijn zegen op.

Echte oplossing

In het kerkelijke leven zijn ook vandaag conflicten. Sommige gemeenten zijn door polarisatie zo ongeveer opgesplitst. Progressieven en conservatieven, gereformeerden en evangelischen bestrijden elkaar soms heftig. Soms gaat het over leerstellige kwesties; soms over de prediking; soms over liturgische zaken; soms is de voorganger het doelwit van het conflict. De methoden die gebruikt worden getuigen soms ook van weinig wellevendheid en beschaving. Het gaat soms ruw en hard toe.

Oplossingen? Timotheüs kreeg het niet voor elkaar. Was hij te soft? Paulus kwam er ook niet uit. Was hij te rigoreus? Zocht hij teveel zichzelf? Maar als deze twee het niet weten, wie komt er dan nog uit? Toen ging Titus naar Corinthe en hij kwam er wel uit. Er kwam namelijk bekering. In de weg van droefheid die naar God is. En wie won het toen? Niemand. Ze waren allemaal verliezers. Ze verloren het voor God. En wie kreeg er gelijk? God! Hij alleen! Dat zal de boodschap geweest zijn die Titus bracht: de boodschap die oproept tot bekering. En God schonk geloof en gehoorzaamheid. De weg der bekering werd gegaan. Dat was de oplossing. Zo werd het conflict overwonnen. Met geestelijke middelen.

Hebben we vandaag iets anders nodig? Wat we nodig hebben is dat de Heere de harten der vaders neigt tot de kinderen en de ongehoorzamen tot de voorzichtigheid der rechtvaardigen. Waarachtige bekering is nodig. Bekering, die opbloeit uit de droefheid naar God. Laten we dan het voorbeeld van Titus voor ogen houden. En in Titus het beeld voor ogen houden van Hem, die gediend heeft als geen ander: de Knecht des Heeren, die door God tot een Vorst en Zaligmaker verhoogd is en die bekering kan geven. Waarachtige bekering is het geheim van echte conflictbeheersing.

Ik denk nog wel eens terug aan die keer dat ik als jong predikant er samen met wijlen ds. R. Kok door de classis op uit gestuurd werd om in een moeilijke situatie kerkvisitatie te doen. Er is die avond veel gepraat en er werden over en weer heel wat beschuldigingen geuit. Tot op een gegeven moment ds. Kok op het puntje van zijn stoel ging zitten en tegen een van de felste kemphanen zei: 'Broeder,

hebt u het wel eens voor God verloren?' Toen daarop gezegd werd dat dit er niets mee te maken had, kreeg hij van ds. Kok ten antwoord: 'Dat heeft er alles mee te maken! Als u het wel eens voor God verloren hebt, kunt u het ook tegenover de mensen verliezen'. Is het zo niet?

P. den Butter

VRAGENRUBRIEK

Een tweetal ontmoetingen deed een abonnee uit Meerkerk naar de pen grijpen met enkele vragen met het verzoek die in ons blad te behandelen. De vraagstelster ontmoette een vrouw die zelf en in haar gezin weet wat ziekte en tegenslag is. Ze meende dat dit alles van satan was. 'Want God wil zoiets niet, kijk maar naar Job'. De Catechismus wilde ze er niet bij betrekken, want die is door mensen geschreven, zo was haar mening. Een ontmoeting met een man wiens kind te kampen had met ziekte, liep heel anders. Die man zag de ziekte als een straf van God. Twee zo geheel uiteenlopende opvattingen.

De vraag is duidelijk. Hoe moeten we deze dingen zien.

Er is veel onkunde onder de mensen, zoals bovengenoemde reacties op ziekte en leed en dergelijke laten zien. We gaan eerst naar die moeder, die getuigde dat God ziekte niet wil en dat het dus van satan is. De vrouw wilde de Catechismus er buiten houden. Als we ergens aversie tegen de Heidelberger tegen komen, moeten we de vraag eens stellen op welk punt de Catechismus dan onbijbels is. Veelal komt dan grote onkunde openbaar en vijandschap tegen de waarheid van Gods Woord. Want de Catechismus is in alle opzichten zuiver schriftuurlijk. Maar dat terzijde.

Als we bij bijvoorbeeld ziekte stellen dat dit louter van de duivel is en dat God dit niet wil, maken we daarmee satan machtiger dan God. En als de Bijbel ergens duidelijk in is, dan is het wel hierin dat de Heere almachtig is. Denk aan de wonderen van de Heere Jezus. Dat is het eerste wat opgemerkt moet worden.

Satan heeft wel een grote macht. Dat wordt ons inderdaad in het boek Job

duidelijk. Maar datzelfde boek laat ons ook zien dat satan niets kon zonder Gods toelating! Als de Heere de duivel tegenhoudt, dan kan hij nog geen kiezelsteentje wegschoppen.

De macht die satan in het leven van een mens heeft, komt, omdat de mens satan alle ruimte geeft. Hij is de duivel toegefallen namelijk. Maar als de Heere in ons leven komt, en spreekt: Volg Mij, dan heeft de duivel het nakijken. Dat is de macht en de genade des Heeren.

Ziekte is één van de vele doornen en distelen, die de aarde voortbrengt na de zondeval. De Heere heeft de mens tevoren gewaarschuwd dat ongehoorzaamheid gevolgen zou hebben. In de gevolgen van de zonde zien wij hoe God over de zonde oordeelt. Als er geen bekering komt, zal zelfs de eeuwige dood het vreselijke gevolg van de zonde zijn.

Die gevolgen van de zonde moeten wij zien als straf op de zonde. Opdat we ons onder de slaande hand Gods zouden bekeren en allereerst van de macht en schuld der zonde verlost zouden worden, om straks eeuwig ook van de gevolgen der zonde verlost te worden, als God alle tranen van de ogen zal afwissen.

De straf op de zonde in pijn, moeite, leed, ziekte en dergelijke is dus roepstern tot bekering. Als er geen wederkeer komt, zal de eeuwige straf ons deel worden. Dan zal er geen mogelijkheid van verlossing meer zijn. De gevolgen van de zonde moesten tot verootmoediging leiden en ons bij de oorzaak bepalen. Die ligt niet in satan (een mens wil maar de schuld afschuiven!), maar in ons. Zalig wie bukken mag voor God.

Nu heb ik natuurlijk die man, die bij de ziekte van zijn kind sprak dat het

een straf van God is, niet zelf gesproken. Hij kan dit namelijk zuiver beschouwelijk hebben gezegd. Dat gaat nog buiten een verbroken hart en een verslagen geest om. We kunnen een heleboel ware dingen zeggen, zonder beleving van de zaken. En daar komt het op aan. Vrome mensen, die alles zo goed weten, zijn er genoeg. Maar goddeloze mensen, die Gods slaande hand zien en zich Gods oordeel waardig keuren, denk aan de moordenaar aan het kruis, zijn er niet zoveel. Daar moet de Heere ons zelf brengen. En als die man het zo bedoelde, dan voel ik me aan hem verwant. Maar het kan ook anders zijn. Een mens kan door te spreken van Gods straf ten diepste bedoelen: het is Gods schuld! Zo geeft de ene mens de duivel de schuld en een ander de Heere. Maar wie een indruk krijgt van de zonde en haar rechtvaardige gevolgen, is er niet onverschillig onder, maar gaat Davids Palm 51 verstaan: Ik heb gedaan dat kwaad is in Uw oog! Die bukt enerzijds onder Gods recht, en roept anderzijds om genade en ontferming. Zo zet de Psalm ook in: Wees mij genadig, o God!

We denken tenslotte aan de Heere Jezus. We leven in de lijdensstijd. Hij was de Man van smarten en verzocht in krankheid. Hij heeft de schuld der zonde gedragen (en weggedragen) maar ook de gevolgen van de zonde moest Hij dragen. En wilde Hij dragen. Terwijl Hij Zelf schuldloos was. Maar Hij wilde plaatsbekledend de straf op de zonde dragen. Hij gaf geen anderen de schuld, zelfs de duivel niet, zoals wij zo graag doen. Maar Hij zweeg en onderging de last van de toorn Gods over de zonde: Ik zal Borg zijn, Gij zult het van Mijn hand eisen!

Als Hij, Die Zelf dus rechtvaardig was, zweeg onder het oordeel Gods, hoeveel te meer moesten wij zwijgen, in plaats van de schuld elders te zoeken. Wie het bij zichzelf zoekt, zal het daar ook vinden. Maar het zwijgen van Christus geeft mij de vrijmoedigheid om te spreken. Wat te spreken? Het tollenaarsgebed: O God, wees mij zondaar genadig!

K. Hoefnagel

BRIEVEN AAN OUDERS (48)

't Is mij tot vreugde dat ik mag schrijven over de vrome Hizkia. Zijn vader was koning Achaz. Van hem had de jonge Hizkia voor zijn opvoeding niet veel goeds te verwachten. Want die "deed niet dat recht was in de ogen des HEEREN. Hij wandelde in de wegen der koningen van Israël". Dus een leven zonder God, en daarom vol van afgodendienst. Hizkia's moeder heette Abia. Zij was een dochter van Zacharia. Deze was een zoon van de priester Jojada. Hij was een profeet, en omdat hij niet naar de zin van koning Joas sprak, werd hij gestenigd in het voorhof van het huis des Heeren. Abia, dus zijn dochter, is, denk ik, een biddende moeder geweest, en zij zal haar zoon in het wandelen met de Heere zijn voorgegaan.

't Is een rijk getuigenis dat we van Hizkia lezen: "Hij betrouwde op de HEERE, de Gods Israëls, zodat na hem zijns gelijke niet was....want hij kleefde de HEERE aan; hij week niet van Hem na te volgen, en hij hield Zijn geboden, die de HEERE aan Mozes geboden had". In het gebed, toen hij bericht kreeg van de profeet Jesaja dat hij zou sterven, toen hij zijn aangezicht naar de wand gekeerd had, toen hij piepte als een zwaluw en kirde als een duif, sprak hij: "Och, HEERE, gedenk toch, dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld, en wat goed is in Uw ogen, gedaan heb". Van kindsafaan heeft Hizkia lust gehad om de Heere te vrezen, en dat als vrucht van het werk van de Heilige Geest. Zo moeten we dat zeggen. Immers zonder die Geest zou hij zijn

vader Achaz achterna zijn gegaan.

Ik stel mij voor de grote blijdschap van moeder Abia, toen zij bemerkte dat haar kind niet zonder de Heere kon. Zou hij als kind niet reeds de woorden van zijn moeder hebben ingedronken als het ging over de Heere en over Zijn heerlijke dienst, als het ging over de beloofde Messias? Hoe ontvanke-lijk kan een kind van vier jaar al voor die dingen zijn!

Zijn er vandaag moeders die met hun zoon of dochter op schoot vertellen over de Heere, en de liefelijkheid van Zijn schone dienst aanprijzen, en spreken over de Heere Jezus, Die gezegd heeft: "Laat de kinderen tot Mij komen, en verhindert ze niet, want derzulken is het Koninkrijk der hemelen", en getuigen van Hem, Die gekomen is om zondaars te zoeken en zalig te maken?

Wat een blijdschap voor een moeder als het kind al komt met allerlei vragen over de Heere, over de Christus, over de hemel. Nog groter wordt de blijdschap als moeder haar kind, geknield voor het ledikantje, hoort bidden: "Laat mij van Uw grote kudde toch een heel klein schaapje zijn", en "'t Boze dat ik heb gedaan, zie het, Heere, toch niet aan", en "Maak mij om Jezus' wil rein".

Nog groter wordt moeders vreugde als bij het opwassen gaat blijken dat de vreze des Heeren er is, dat het leeft met de Heere, dat het in alles vraagt naar de wil van de Heere. Is dat niet tot blijdschap van "goede" ouders. Neen – niet het rapport van school is het meest belangrijke, maar dit geeft waarlijk diepe vreugd.

P.v.Zonneveld

loos en van geen betekenis is. Om te doen delen in wat Hij van de Vader ontvangen heeft, moet Hij dus de onze worden en in ons wonen. (...)

[Daartoe dienen we] te speuren naar de verborgen werking van de Geest waardoor het gebeurt dat wij Christus en al zijn weldaden genieten. (...) De hoofdzaak komt dus hierop neer, dat de Heilige Geest de band is waardoor Christus ons daadwerkelijk aan zich verbindt'.

Er is al veel gesproken over de toe-eigening van het heil en de plaats en de betekenis van de heilsorde. Wat zou er al veel gewonnen zijn als we het over deze elementaire regels van harte eens zouden zijn. Het motief van de gemeenschap met Christus vormt voor Calvijn het hart van geestelijk leven. Daarbij benadrukt hij dat de wijze waarop de gelovigen met Christus verenigd worden een werk van de drie-enige God is. Hij schrijft dat "zij allen die door de barmhartigheid van God de Vader en door middel van de krachtadige werking van de Heilige Geest in gemeenschap met Christus zijn gekomen, apart zijn gezet als Gods eigendom en persoonlijk bezit".

Oók over de inhoud van deze gemeenschap met Christus ligt een trinitarische gloed. Deze laatste uitdrukking (die herhaalde keren voorkomt) wil aanduiden hoe bij een bepaald facet de leer van de Drie-eenheid een plaats heeft. Als ergens een gloed over ligt (denk aan de ondergaande zon) dan geeft dat juist iets heel moois weer! De gloed bepaalt weliswaar niet een voorwerp, maar zet het wel in een bepaald licht. Welnu, zo ook de gemeenschap met Christus. Calvijn benadrukt dat het 'inwonen van Christus' hetzelfde is als het 'inwonen van de Geest', omdat de Geest de Geest van Christus is. Daarbij brengt Calvijn soms ook de Vader ter sprake. Zo schrijft hij 'dat wij één met Christus zijn (...) doordat Christus door de kracht van Zijn Geest Zijn leven en alle weldaden die Hij van de Vader ontvangen heeft aan ons meedeelt'. En '....de Vader en de Geest zijn in Christus. En zoals in Hem de volheid van de Godheid woont, zo bezitten wij in Hem de gehele God'.

De gemeenschap met Christus gaat uit van God de Vader, is gegrond in het middelaarswerk van Christus en wordt bewerkt door de Heilige Geest die de band van de gemeenschap is.

OM GODS VERHEVENHEID EN ZIJN NABIJHEID (SLOT)

Wat uit de studie van dr. Baars heel mooi blijkt is dat het bij de leer van de Drie-eenheid niet gaat om allerlei speculaties, maar om het naspreken van de taal van de Schrift.

Daarbij heeft deze leer bij Calvijn ook heel duidelijk een praktische toespitsing. Anders geformuleerd: het gaat hem niet alleen om na te spreken wie God is 'in zichzelf', maar ook (juist!) wie Hij is 'voor ons'. Zo blijkt de soteriologie (leer van het heil) nauw verbonden te zijn met de leer van de Drie-eenheid. Dat blijkt bij Calvijn

heel mooi aan het begin van boek III van de Institutie:

"...hoe wij de weldaden ontvangen die de Vader aan Zijn eniggeboren Zoon heeft toevertrouwd, niet voor Christus' persoonlijk gebruik, maar opdat Hij armen en behoeftigen zou rijk maken. In de eerste plaats moeten wij weten dat zolang Christus buiten ons blijft en wij van Hem gescheiden zijn, al wat Hij geleden en gedaan voor het behoud van het menselijk geslacht, voor ons nutte-

De geest verwerkelijk deze gemeenschap binnen de bedding van de kerk.

Nog één ding wil ik er in dit verband uit lichten. Dat heeft te maken met de 'volgorde' van de drie Personen. Daar zijn ook allerlei opvattingen over in omloop. Soms zelfs zeer uitgesproken meningen. We weten dat in de Schrift de drie Personen niet altijd in dezelfde volgorde genoemd worden. Om maar één voorbeeld te noemen: *'De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde van God, en de gemeenschap van de Heilige Geest, zij met u allen'* (2 Kor. 13: 13). De orde is hier: Christus – de Vader – de Geest. Dat is één van de twee varianten die Calvijn in hoofdzaak kent. Daarnaast kent Calvijn beziën vanuit de geloofskennis ook een tweede variant: de Geest – Christus – de Vader. Daarbij is te denken aan 1 Kor. 12: 4 – 6: *'...het is dezelfde Geest,en het is dezelfde Heere,doch het is dezelfde God, Die alles in allen werkt'*.

Het eigene van Calvijns triniteitsleer
Aan het einde van hoofdstuk 5 van zijn boek (dan zijn we aangekomen op bladzijde 677!) geeft dr. Baars in zes korte punten weer wat nu het eigene is van de leer van de Drie-eenheid bij Calvijn. Ik geef er enkele weer:

(1) de *antispeculatieve toonzetting*. Calvijn heeft zich verzet tegen een beschouwing over de Drie-eenheid die de grenzen van de Schrift overschrijdt en zoekt door te dringen in het verborgene van God. Zo spreekt hij ook niet zoveel over de relaties van Vader, Zoon en Heilige Geest zoals die binnen God zijn. Des te meer over deze relaties zoals de drie-enige God Zich laat kennen in Zijn Woord.

(2) de *spanning in de verhouding van de immanente en de oeconomische Triniteit*. Enerzijds stelt Calvijn dat Gods Wezen hoger en groter is dan Hij ons in Zijn openbaring te kennen geeft. Anderzijds benadrukt hij dat God niet anders is dan we Hem in Zijn toewending tot ons leren kennen.

(3) de *volle Godheid van de drie Personen*. Niet alleen de Vader, maar ook de Zoon en de Geest zijn in de volle zin van het woord God en hebben het bestaan van zichzelf.

(4) de *toespitsing op de leer van het heil*. Het gaat hem vooral om de 'praktijk' van de geloofskennis van de drie-enige God en een leven in de gemeenschap met Hem.

Bruggenhoofden

Het laatste hoofdstuk geeft beknopt weer wat we van Calvijn kunnen leren, waar kritische kanttekeningen op zijn plaats zijn en op welke punten verder onderzoek gewenst en noodzakelijk is. Een en ander ook in confrontatie met moderne theologen. Een heel leerzaam hoofdstuk dat de handschoen toewerpt aan andere onderzoekers en ze zo ook wil stimuleren bepaalde zaken nog eens nader uit te werken.

Eén voorbeeld. Calvijn heeft een heel mooie definitie gegeven van het begrip 'Persoon'. Immers wat bedoelen we als we spreken over de drie Personen, terwijl we de *eenheid van God* belijden? Calvijns omschrijving luidt als volgt:

'Persoon noem ik (...) een zelfstandigheid in het Wezen van God, die hoewel zij met andere Personen verbonden is, zich daarvan door een onmededeelbare eigenschap onderscheidt'. Twee dingen zijn dus aan de orde: er is sprake van een 'eigenheid' én van een 'relatie'. Maar hoe verhouden zich die twee? En wat wordt onder de 'onmededeelbare eigenschap' verstaan en hoe de 'relatie' omschreven? Om het versimpeld weer te geven (ik denk dat Calvijn er

op tegen zou zijn, en ik zelf eigenlijk ook om met allerlei voorbeelden duidelijk te maken wat ten diepste voor ons nooit te doorgronden is): als je een puzzel hebt kunt je nadruk leggen op de 'eigenheid' van ieder puzzelstukje, maar tegelijkertijd heeft ieder stukje een 'relatie' met een ander stukje. Als je op dat laatste sterk de nadruk legt, kijk je naar een puzzelstukje alleen maar als een deel van het geheel en let je niet meer op de eigenheid van het stukje zelf.

Ik eindig deze bespreking met de laatste alinea uit het 'woord vooraf' van de schrijver: 'Het gaat in dit boek over een centraal aspect uit de theologie van Johannes Calvijn. Gedurende de jaren van onderzoek ben ik steeds meer onder de indruk gekomen van deze 'grote' in het koninkrijk van God. Dat neemt niet weg dat ik ook kritische kanttekeningen bij zijn visie maak. In dat alles heb ik vooral geprobeerd hem recht te doen. Meer nog gaat het in dit boek over het geheimenis van de drie-enige God die in Zijn verhevenheid toch zeer nabij is. Ik hoop in de volgende bladzijden vooral 'recht van Hem gesproken te hebben' (Job. 42: 7v.).

M.J. Kater

J.J. VAN DER SCHUIT 12

Schortinghuis en zijn vijf nieten.

Op de boekenmarkt is heel wat verkrijgbaar. Dit kan ook gezegd worden van theologische werken. In klein en groot formaat. Op zich is dit een zegen. Bijzonder wanneer de inhoud is naar Schrift en belijdenis. Daar moet op gelet worden. Die toets moet altijd aangelegd worden. Want aan de Schrift en aan de belijdenis dient voldaan te worden. Voor ons is dit van belang. Alle schrijvers, die zich willen rekenen tot de reformatorische kring moeten daaraan denken. Men publiceert niet voor zichzelf. Men moet ook van het schrijven rekenschap afleggen voor de Heere. Nu is er heel wat literatuur te vinden in boekenlijsten. Op zich kan dit een goede zaak zijn, want goede lectuur kan veel betekenen. De opwekking om theologische werken te lezen, horen of lezen we. Onderstreept wordt wat de puriteinen hebben nagelaten. Het is de moeite waard om ze te lezen. Nu mag dit niet ontkend worden. Echter als het hoofddoel maar voorop blijft

staan. Namelijk het geestelijk onderwijs in de geestelijke beleving. Als het alleen maar gaat over het aanbod van genade of voor wie zijn de beloften, dan blijven we ergens staan en dat is gevaarlijk. Ook mag niet voorbij gezien worden onze eigen kerkelijke erfenis. Het bezit van 'oude schrijvers'. Hun erfenis mogen we niet verismaden. De nalatenschap moet betekenis en waarde voor ons hebben. Onder 'oude schrijvers' is zeker verschil. Gevarieerdheid is er. Vraagtekens kunnen geplaatst worden. Zij kunnen niet vergeleken worden met de profeten en de apostelen uit de Bijbel. Maar we mogen niet vergeten dat zij in dienst van de Heere stonden en dat de Heere hen gebruikt heeft. Samenvattend kunnen we zeggen dat overwegend de oude schrijvers in hun geschriften de Heilige Schrift tot spreken hebben gebracht. We bemerken ook een aansluiting bij de gereformeerde theologie zoals die zich kort voor en na de synode van Dordt ont-

wikkeld heeft. Laat het 'weten' niet leiden tot het vergeten, maar brengen tot het lezen of het herlezen. Het is nuttig voor ons geestelijk leven. Wat de oude schrijvers betreft heeft prof. van der Schuit eens gezegd: taal, stijl en zinsbouw kunnen vermoeien. Maar lees ze en doe als de kippen. Pik het goede eruit en laat de rest liggen. En laten we niet vergeten: toetssteen voor alles blijft Gods Woord en zeg met de dichter: maak in Uw Woord mijn gang en treden vast.

Tot de oude schrijvers behoort Wilhelmus Schortinghuis. Hij is predikant geweest van 1700-1750.

Verschillende werken heeft hij geschreven. Eén van zijn werken is 'het innige Christendom'. Deze predikant is bekend en zelfs zeer bekend geworden door te spreken van zijn dierbare nieten. Het laatdunkend daarover spreken was voor prof. van der Schuit aanleiding daarover te schrijven. Van der Schuit zegt: Schortinghuis' "dierbare nieten" zijn spreekwoordelijk geworden en hebben bij sommigen die schouderophalend spreken van 'neveldijkmensjes' nog wel eens critiek, ja zelfs een spotlach opgeroepen. Schortinghuis schrijft: vijf "nieten" moeten bevindelijk gekend en geleerd worden. Ze zijn: ik wil niet, ik kan niet, ik weet niet, ik heb niet, ik deug niet. Op grond hiervan hebben sommigen Schortinghuis in een hoek gezet met het plakkaat op zijn rug: dit is de man van de vijf dierbare nieten. Nu doet men onrecht wanneer men dit cachet op Schortinghuis drukt. Wie meent dat Schortinghuis de "nieten" dierbaar noemt, moet zelf eerst eens op onderzoek uit gaan. Ook op dit punt is er zoveel napraten. Wat de één zegt, geeft de ander zonder nader onderzoek door. Op zich een les voor vandaag, want het behoort nog niet tot het verleden. Met nadruk wordt door van der Schuit gezegd: Schortinghuis heeft nimmer gesproken van "dierbare nieten". Laat ik afschrijven wat Schortinghuis letterlijk schreef: Ootmoed was voor mij een weergaloos sieraad omdat ik niets anders wens dan ootmoedig te wandelen en mij te bukken voor de hoge God. Micha 6:6. Nu leerde ik die dierbare nieten bij eigen bevinding enigszins kennen en praktiseren. Dit versta ik niet alsof een gelovige zijn zelfstandigheid en bestaan kan kwijtraken en in die zin volstrekt niets zijn, maar dat als een gelovige in ootmoed en ware verootmoediging voor de hoge God zich erkent en bevindt, dan de

gedachte om wat groots te zijn of in zichzelf wat goeds te zijn of te bezitten zodanig wegvalt dat hij nederig betuigt: O Heere, wat is de mens dat Gij hem kent? Het kind des mensen dat Gij het acht? Psalm 144:3. Een worm en made. Job 25:6. Ja dat hij dan bij het licht van de Geest bevindelijk leert kennen: ik weet niet, als ik niet geleerd word; ik wil niet naar het vlees; ik kan niet uit mijzelf; ik heb niets goeds in mijzelf; ik deug niet in mijzelf in zoverre ik vleselijk ben. En dit erkennen in waarheid geen onbekeerden, maar begenadigden die dat door het licht van de Geest zien, erkennen en belijden. Van der Schuit voegt eraan toe: niet de nieten op zich zijn dierbaar, maar dat de mens eraan ontdekt wordt, dat is dierbaar. Nergens wordt dit beter geleerd dan waar de school bezocht wordt, waar boven staat: "God het al en de mens niemendal." O, er is geen beter plekje op aarde, dan daar waar een mens klein onder God mag worden en in zijn verlorenheid en nietigheid de zoetheid van Gods vergevende genade in Christus mag smaken. Ja waarlijk dat is dierbaar en wij zeggen met Schortinghuis: O "dierbare nieten". Schortinghuis wilde hiermee dus de totale verlorenheid van het schepsel karakteriseren en de zondaar laten beseffen dat uit hem geen vrucht voor de hemelse schuren kan rijpen. Door het ontdekkende werk van de Heilige Geest gaan we persoonlijk de vijf nieten kennen en het Woord van de Heere wordt daartoe gebruikt. In zijn boek 'het innige Christendom' wijzende op de vijf nieten, onderstreept Schortinghuis wat hij reeds van zichzelf gezegd heeft: ik heb ze uit de zuivere fontein van het dierbaar

Goddelijk Woord en zo uit eigen bevinding overeenkomstig die dierbare regel geleerd en ik acht mij telkens gelukkig als ik de ontdekking daarvan en de gemoedelijke zielswerkzaamheden daaronder door de Heilige Geest met heimelijke bewegingen wat nader, inniger en hartelijker mag ondervinden. Door dat onderwijs wordt praktijk en al meer: Hij moet wassen en ik minder worden. En in dit opzicht noem ik de vijf nieten in zichzelf niet dierbaar, maar de ontdekking daarvan aan mijn ziel. Zo wordt het: niets uit ons of door ons, maar alles door Hem, Jezus Christus, gewerkt door de Heilige Geest, komen we in Jeruzalem. Nu leven wij in 2005. Tijden veranderen, maar de beleving van geestelijke zaken in Gods Woord aangegeven, blijven de jaren, de eeuwen door gelijk. We dienen met de tijdgeest rekening te houden, maar er mag geen vraagteken gezet worden achter de leer in Gods Woord gegeven. Verschil tussen het verleden en het heden mag er niet zijn. Ook niet in de leiding van de jeugd. Wat Jezus Christus als opdracht gaf voor Zijn hemelvaart is legitiem. In Zijn Naam moet gepredikt worden bekering en vergeving der zonden. Dit is een eis voor alle eeuwen. Hoe de heidenapostel te werk ging in alle streken mag voorbij gezien worden. In zijn geest moeten we vandaag bezig zijn.. Dan is er alleen ware en blijvende zegen van de Heere te verwachten. Kopschuw worden we dan niet, als het gaat over de 'oudvaders'. Zij behoren tot onze kerkelijke vaders. Aan hun werken mogen we niet voorbij gaan.

M.C. Tanis

HET ZESDE GEBOD (5)

Zelfmoord

Ook deze zeer ingrijpende zaak komt ter sprake in het boek van ds. R. van Kooten. Hij begint met duidelijk te stellen dat zelfmoord door God verboden is. U kunt in de kranten lezen dat zelfmoord heel veel voorkomt in onze huidige maatschappij. Van Kooten geeft de volgende omschrijving: Bij zelfmoord gaat het om een dood waarbij de mens zelf opzettelijk, direct en bewust handelt. Wanneer iemand niet toerekeningsvatbaar is, noemt de auteur dat geen zelfmoord maar zelfdoding. In het Oude Testament lezen we van koning Saul

die zelfmoord pleegde. Per jaar sterven minstens 160.000 mensen door zelfmoord en 2.000.000 doen een zelfmoordpoging. Wat Nederland betreft wordt het aantal zelfmoorden op 2100 per jaar geschat. In de literatuur over zelfmoord lezen we dat 1 op de 60 Nederlanders door zelfmoord om het leven komt en dat 1 op de 25 een poging doet tot zelfmoord en 1 op de 8 zou wel eens de mogelijkheid van zelfmoord overwogen hebben. Het komt meer dan eens voor dat een religieuze sekte massaal zelfmoord pleegt. Men verwacht dan een gelukkiger bestaan te verkrijgen.

Factoren die tot zelfmoord kunnen leiden

Stressvolle gebeurtenissen en omstandigheden spelen een rol. Hierbij kan gedacht worden aan ernstige ziekte, mishandeling of onderdrukking in de directe omgeving en stress door het werk. Aan verschillende pogingen tot zelfmoord ging een verandering van stemming en gedachten vooraf. Hier valt bijvoorbeeld te denken aan een toename van verdriet en hopeloosheid. Ook vormen gevoelens van angst, spanning, frustratie, boosheid of schande een rol. Men kan niet meer relativiseren: het is zwart of wit. Vaak wordt alcohol of drugs gebruikt voordat iemand zelfmoord pleegt. Velen hebben last van mentale stoornissen. Als een beroemdheid zelfmoord pleegt kan dit worden nagevolgd door bewonderaars. Zelfmoord komt onder alle leeftijden voor, maar neemt wel toe met de leeftijd. Zelfs onder kinderen vindt zelfmoord plaats. Een poging tot zelfmoord is vaak een uiting van wanhoop of een schreeuw om aandacht en hulp. De massamedia laten soms via spelletjes of films zien hoe zelfmoord moet worden gepleegd. Soms speelt vrees voor opname in een verpleeghuis een rol. Ontkerstening is ook een factor van betekenis. Hierdoor is er bij velen een andere waardering gekomen van het begin en het einde van het leven. Zelfmoord wordt als een acceptabele oplossing gezien voor uitzichtloze situaties en maakt onderdeel uit van het zelfbeschikkingsrecht van de mens. De mens meent zelf over zijn eigen leven te kunnen en te mogen beslissen. Een ander heeft daar niets mee te maken. In zogenaamde 'complete' gezinnen komt zelfmoord het minste voor. Bij scheiding en één-ouder-gezinnen komt het vaker voor. Onderzoeken wijzen uit dat persoonlijke Godsvreze heel belangrijk is. Dan mag er immers sprake zijn van vertrouwen op de Heere in de moeiten van het leven.

Behandeling

Behandeling valt in twee soorten uiteen: behandeling na een zelfmoordpoging en behandeling die zelfmoord dient te voorkomen. Vaak is er na een poging tot zelfmoord sprake van lichamelijke schade die behandeld dient te worden. Ook psychologische behandeling is dan noodzakelijk. Vervolgens tracht men van alles te doen om zelfmoord te voorkomen. Het is heel belangrijk een weg te vin-

den die uit de crisis leidt zodat er een andere mogelijkheid naar voren komt dan zelfmoord.

De Bijbel en zelfmoord

Wat zegt de Bijbel over dit alles? Gods Woord dient immers in alles tot richtsnoer te zijn. De schrijver maakt verschil tussen zelfopoffering en zelfdoding. Simson offerde zichzelf op toen hij wraak wilde nemen op de vijanden van God. Het is ook wel gebeurd dat een vrijgezel zich opofferde in de oorlogstijd om het leven van een man en vader te redden. In Johannes 15:13 wordt gesproken over het leven zetten voor vrienden. Dat is geen zoeken van de dood of een ontvluchten van de problemen van het leven. Het doel is juist een ander of zelfs meerderen van de dood te redden. De Tien Geboden worden al meer losgelaten. Dat is ongetwijfeld een heel belangrijk element. De auteur ziet ook de vraag onder ogen hoe het is met de eeuwige bestemming van hen die zelfmoor plegen. De Bijbel noemt alleen de zonde tegen de Heilige Geest waarvoor geen vergeving is. De daad van de zelfdoding dient veroordeeld te worden, maar dat is wat anders dan de vraag naar het lot van de zelfdoder. (blz. 232). Het leven is van God en de mens mag niet eigenmachtig of autonoom over het leven beslissen. Wie zichzelf doodt zondigt tegen God, de naaste en zichzelf. In de Bijbel worden zes gevallen van zelfmoord beschreven: Abimelech (Richt. 9:53-55), koning Saul en zijn wapendrager (1 Sam. 31:3-6), Achitofel de raadsman van Absalom (2 Sam. 17:23), koning Zimri (1 Kon. 16:15-20) en Judas (Matth. 27:3-5; Hand. 1:17-20). De Bijbel spreekt hierover heel sober. Bij Zimri wordt duidelijk getekend dat zelfmoord de voltooiing is van een zondig leven. In een noot op blz. 234 lezen we dat Luther en W. Perkins geloofden dat ook kinderen van God zich van het leven konden beroven. Wat het bewaren voor zonde betreft schrijft de auteur dat de Heere in de regel Zijn kinderen bewaart voor moord en echtbreuk en ook voor zelfmoord. Maar er zijn wat grote zonden betreft toch uitzonderingen: David pleegde echtbreuk en moord. Hoe begrijpelijk zelfmoord onder bepaalde omstandigheden ook kan zijn, Gods Woord veroordeelt het duidelijk. De auteur durft niet absoluut te stellen dat iemand die zelfmoord pleegt voor eeuwig verloren is. We hebben het zelf wel eens zo horen

vervoorden dat zoals een lichamelijke ziekte iemand naar de dood kan voeren dit ook met een psychische ziekte het geval kan zijn. De auteur pleit ervoor alles aan de Heere over te geven, Die rechtvaardig oordeelt. De auteur is voorzichtig en heeft zijn aarzelingen op dit gebied (blz. 237). Hij wijst er terecht op dat een mens door zelfmoord het heden der genade afsluit. Tot de stokbewaarder werd gezegd: 'Doe uzelf geen kwaad.' Dat geldt ieder mens. Hij mag zichzelf geen kwaad doen. Gelukkig is er in onze tijd goede hulpverlening mogelijk, maatschappelijk en geestelijk. We lezen op blz. 239 "Hoe u ook bent vastgelopen, hoe onmogelijk uw situatie ook is, voor de Heere is geen ding onmogelijk." Hoe zit het wanneer we schuldgevoelens hebben ten aanzien van iemand die zelfmoord heeft gepleegd? Wie eerlijk bij zichzelf moet vaststellen dat hij te weinig aandacht heeft gegeven aan iemand die het heel moeilijk had en zich schuldig voelt, dient zijn schuld voor de Heere te belijden en vergeving te zoeken. We lezen op blz. 240 en 241 "Vraag uzelf af of u uw man of kind in zijn problemen hebt laten stikken of dat u gehandeld hebt naar dat u wist en kon weten. En menselijk komen we er natuurlijk altijd met tekort onderuit. We hadden nog meer kunnen doen. Maar dat is iets anders dan uit egoïsme bewust niet meer hebben willen doen."

Beoordeling

We zouden willen opmerken dat de auteur ook in het nu beschreven gedeelte van zijn boek veel stof geeft tot overdenking. Hij snijdt een zaak aan waarmee helaas al meer mensen in onze tijd te maken krijgen. We weten dat er ook onder ons verschillend over deze zaak geoordeeld wordt. Maar probeert u eens zich voor te stellen dat het verschrikkelijke feit van zelfmoord plaats zou vinden in uw eigen directe omgeving of zelfs in uw familie of gezin. Ik denk dat we er dan iets van zullen begrijpen dat de auteur voorzichtig is in zijn oordeel en er terecht op wijst dat de Heere over ieder volmaakt rechtvaardig zal oordelen. Daarom is het een goede zaak te smeken alles in Zijn Hand te mogen leggen. Het gebed is ook nodig of de Heere hen wil gedenken die het heel moeilijk hebben en hen ervoor wil bewaren dat zij de hand aan eigen leven zouden slaan.

A. van Heteren

BOEKBESPREKINGEN

John Newton, Rust voor uw ziel, 70 blz., € 6,90, Uitgeverij Den Hertog – Houten.

Het boekje verschijnt in de serie licht op de kandelaar en bevat vijf overdenkingen over Mattheüs 11: 28 29 en 30 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neem Mijn huk op u en leert van Mij, dat ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen. Want Mijn juk is zacht en Mijn last is licht.' John Newton leefde van 1725-1807. Op jeugdige leeftijd trok hij naar zee, leefde zondig en was hij kapitein van een slavenschip. Maar de Heere trok hem uit de macht der duisternis en bracht hem over in het Koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde. Als predikant

heeft hij vrije genade mogen verkondigen. Hij heeft meerdere hymns gedicht waaronder het bekende 'Amazing Grace.' Om u een indruk te geven van de overdenkingen die nu voor het eerst in het Nederlands zijn vertaald willen wij enkele dingen noemen. Op blz. 19 lezen we "Toch kan het Evangelie alleen maar echt worden gewaardeerd en begrepen door de vermoeiden en belasten, door hen die beseft hebben dat ze van nature ellendig zijn, vermoeid van de slavernij der zonde, en gezien hebben dat de vloek van de verbroken wet hen achtervolgt, zoals de bloedwreker dat vroeger deed." Op blz. 29 lezen we bemoedigend: "Dat uw last zwaar is, is helemaal geen probleem: het is juist de reden om onmiddellijk tot Christus te komen, want Hij alleen kan u ervan bevrijden." Het boekje eindigt met de gelukzaligheid van Gods kinderen: "Gelovigen, weest blij dat u veilig en geborgen bent! De Heere heeft u het beginsel van de liefde geschonken dat nooit vergaat. Hij heeft voor u zoveel genade opgelegd, dat er nooit tekort zal zijn. Dat alles zal u ondersteunen

op uw hele reis en u ten slotte veilig huiswaarts leiden naar de woningen die voor u zijn bereid in het huis van uw Vader. Dan zult u Hem loven, van eeuwigheid tot eeuwigheid!"

Hooggevoelige mensen, dr. Samuel Pfeiffer, 256 blz., € 17,50, Uitgeverij Groen – Heerenveen.

De ondertitel luidt: 'Leven tussen gave en kwetsbaarheid.' Dit boek is uitgekomen in de serie 'Praktisch en Pastoraal'. Het handelt over de manier waarop sensitieve mensen in het leven staan. De auteur is specialist op het gebied van psychiatrie en psychotherapie. Hij is als geneesheer-directeur verbonden aan een psychiatrische kliniek van Basel (Zwitserland). Hooggevoeligheid is geen ziekte, maar een bepaalde aanleg. Hooggevoeligheid kan leiden tot (geloofs)angsten en (geloofs)depressies, waardoor het leven zeer beperkt wordt. Er is sprake van wisselende stemmingen en uitputting. De auteur wil hooggevoelige mensen helpen te leven met de onvolkomenheden en bijzonderheden van hun persoonlijkheid. Het is mogelijk dat hooggevoelige mensen en hun omgeving met deze aanleg leren omgaan. In het eerste deel van het boek wordt aan de orde gesteld wat sensitiviteit is. Volgens de auteur zou vijftien tot twintig procent van de mensen hooggevoelig zijn. Sensitieve mensen nemen hun omgeving veel intensiever waar dan anderen. Daardoor kan bijvoorbeeld het horen van muziek voor hen een overweldigende ervaring worden. Er is een intensieve geur- en smaakbeleving. Kleuren, vormen en licht maken veel indruk. De tastzin is sterk ontwikkeld. Men is geneigd het leed van andere mensen, ja van de wereld te willen torsen. Op veel dagelijkse ervaringen reageren zij veel heftiger dan veel anderen. Zo kost het leven hen meer energie dan anderen. Op pag. 9 lezen we "Sensitiviteit is geen ziekte, maar een verhoogde gevoeligheid die tot angsten en depressies kan leiden, waardoor het leven zeer beperkt wordt." In het tweede deel van het boek komt aan de orde dat het mogelijk is dat sensitiviteit een ziekte wordt. Drie kenmerken hiervan worden gegeven op blz. 84 en 85: Verminderd vermogen om te genieten, verminderd vermogen om relaties aan te gaan en verminderd prestatievermogen. In het derde deel komen therapie en pastorale

**Kom
over en
help**

Ooit buiten gezeten tijdens de kerkdienst?

ds. Mikhaylenko, Oekraïne:

"Gemeenteleden moeten buiten zitten, omdat de kerk te klein is."

Kom over en help steunt de opbouw en toerusting van kerkelijke gemeenten door:

- Kerkbouwprojecten
- Bijbels en christelijke lectuur
- Toerustingsconferenties
- Ondersteunen van predikanten en evangelisten
- Evangelisatieactiviteiten

Bouw mee!

Postbus 138 • 3860 AC Nijkerk • T (033) 246 32 08
info@komoverenhelp.nl • www.komoverenhelp.nl
Postbank: 35 35 181 • Rabo: 16.10.04.555

www.kliksafe.nl

Internetten met Kliksafe: dat is zo veilig en beschermd mogelijk!

Kliksafe-gezinsabonnementsen

- keuze uit inbel- en ADSL-abonnementsen
- altijd met spamfilter en virusscan op mailverkeer
- vijf mailboxen
- met het meest kindvriendelijke filter!

Meer weten? Kijk op www.kliksafe.nl

Heeft u nog geen internetaansluiting? We sturen u graag per post informatie over de inbelabonnementsen en de gratis installatie-cd toe. Knip onderstaande bon uit, vul uw gegevens in en stuur de bon in een envelop zonder postzegel naar Kliksafe, Antwoordnummer 548, 8070 VB Nunspeet. Of bel (0341) 38 56 95.

kliksafe ...bewuste keus

Nu ook: goedkoper en gratis telefoneren met uw ADSL-abonnement!

Stuur ons informatie over de inbelabonnementsen en de gratis installatiecd!

Naam:

Adres:

PC en plaatsnaam:

Telefoon:

kbl

Vakantie op Texel

Rust en ruimte
alle jaargetijden
in eigen sfeer

Bel 0222 31 83 91

Eén telefoontje...

...en u bereikt het brede thuiszorgpakket van Agathos Thuiszorg: ■ Huishoudelijke verzorging ■ Lichamelijke verzorging ■ Verpleging ■ Psychosociale zorg ■ BKG Kraamzorg
Heeft u een zorgvraag? Bel 010 264 07 77.

Agathos
THUISZORG

Wormerhoek 14g - Postbus 151 - 2900 AD Capelle aan den IJssel
Tel: 010 264 07 77 - Fax: 010 264 07 79
E-mail: info@agathos-thuiszorg.nl
Website: www.agathos-thuiszorg.nl

Thuiszorg met een eigen kleur

Westkapelle,
Vakantiehuis en stacaravans
nabij het Zeeuwse strand.
Tel. 0118-571441.

Ik heb geen mens...

Ontmoeting biedt, op basis van christelijke naastenliefde, professionele hulp aan dak- en thuislozen, uitgaande van de behoeften en mogelijkheden van de cliënt

Een vader en moeder die, om welke reden dan ook, niet voor hem konden zorgen. Groot geworden. Het huis uitgegaan. Een eigen leven gaan leiden. Verslaafd geraakt. Dakloos geworden. Geen thuis hebben. Geen mens hebben... Dat is het leven van Ferdi.

Onderzoek wijst uit dat het aantal dak- en thuislozen groeit. In grote steden zoals Rotterdam en Utrecht, maar ook middelgrote plaatsen als Vlissingen, Zierikzee, Tiel, Harderwijk en Leiden. Ontmoeting wil daarom het werk uitbreiden, om zo meer dak- en thuislozen te kunnen helpen. We hebben daarvoor ook uw steun nodig. Voor maar een paar euro per maand kunt u mensen als Ferdi helpen. Word daarom begunstiger van Ontmoeting.

Meld u aan via onze website (www.ontmoeting.org) of neem telefonisch contact met ons op.

Stichting Ontmoeting
Postbus 263
3990 GB Houten
T: 030 - 635 40 90
F: 030 - 635 40 99
info@ontmoeting.org

